

מטעמי תורת זילים

פרשת לך לך – שינוי השם של אברהם ושרה

ה' ציוה את אברהם לשנות את שמו מ"אַבְרָם" ל"אַבְרָהָם" ובכוח זה לזכות לפריה ורביה שנאמר "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֹךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֹךְ אַבְרָהָם כִּי אַבְרָם הָיָה מֵעַתָּה וְהָיָה שְׁמֹךְ אַבְרָהָם וְהָיָה שְׁמֹךְ אַבְרָהָם וְהָיָה שְׁמֹךְ אַבְרָהָם" (בראשית יז, ה-ו). וכן ה' יתברך ציוה לשנות את שמה של אשת אברהם מ"שָׂרָי" ל"שָׂרָה" ואחרי כן תזכה בפרי בטן שנאמר "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרֵי אֲשֶׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרֵי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ: וַיִּבְרַחְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָךְ בֵּן וַיִּבְרַחְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִי" (בראשית יז, טו-טז).

ויש להתבונן, מדוע על ידי שינוי אברהם ושרה את שמם הם זכו להיפקד בבנם יצחק? ומדוע דווקא בתוספת האות ה' לשמם?

אברם ושרי היו בתחילתם עקרים כך שלא היו יכולים להוליד

אברם ושרי היו בראשיתם עקרים כאשר איבר הזכרות של אברם ואיבר הנקבות של שרי היה מכוסה בעור ובלשון רבותינו הם נקראו 'טומטומים'. ועל זה אמר הנביא "הביטו אל צור הצבבתם ואל מקבת בור נקרתם: הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללקם" (ישעיה נא, א-ב) (גמי יבמות דף סד ע"א, ילקוט שמעוני ספר ישעיה רמז תעג), כאשר "צור" הוא כנגד אברם, כי הצור יש לו בליטות כמו הזכר והוא קשה כמו שהיה קשה לאברם להוליד, ו"מקבת בור" הוא כנגד שרי אשתו (מדרש תלפיות) ענף אברהם ד"ה 'מפרשים זילי עי"ש). ואחרי שנישאו אברם ושרי נקרע מעליהם העור שכיסה והם התרפאו (תוספות בגמי יבמות דף סד ע"א ד"ה אברהם נמי עקור היה). ועל זה נאמר בפסוק "הצבבתם" – על אברהם אבינו שנעשה לו חלק של זכרות, ו"נקרתם" – על שרה אמנו שנעשה לה חלק של נקבות (רש"י בגמי יבמות דף סד תחילת ע"ב).

ועל אף שנקרע טומטומו של אברם והוא כבר היה יכול להוליד (אור החיים הקדוש בראשית יא, ל ד"ה ונראה לפרש) וגם הביא את בנו ישמעאל מהגר, הוא ידע ברוח קודשו כי לפי מזלו הוא נקרא 'אינו מוליד' (ראה גמי שבת דף קנו סוף ע"א), כי הוא לא יכול ללדת מבת זוגו שרי את עיקר מזלו שהוא יצחק אשר היה צריך לצאת לעולם, וְלָד רק את 'הפסולת' שלו שהוא ישמעאל. ואכן ה' הסכים עמו ואמר שהוא נקרא 'אינו יולד' (ראה בראשית רבה פרשת לך לך פרשה מד, ט) (אור החיים הקדוש בראשית יז, ה ד"ה ונראה). ושרי שנרפאה מטומטומה (תוספות בגמי יבמות דף סד ע"א ד"ה אברהם נמי עקור היה) לא יכלה כלל ללדת לפי שלא היה לה רחם בגופה שנאמר "וְנִתְּחִי שְׂרֵי עֵקְרָה אֵין לָהּ וָלֶד" (בראשית יא, ט) כלומר שלא היה לה בית ולד (גמי יבמות דף סד ע"ב) כבר מראשית יצירתה, ובוזה היא היתה חסרה את כלי הקיבול שהוולד יכול להיווצר בתוכו (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק א סימן ד).

בשעה שאברם ושרי היו עקרים, הם היו מולידים נשמות של גרים על ידי זיווגם (אור החמה) על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה 'כסא דעבדין' ממהר"ח, אור החיים הקדוש פרשת תזריע יב, ב ד"ה אשה כי תזריע. וראה זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא אמר) בכונות הייחודים שלהם (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו) ובכוח אות י' שהיה בשמה של 'שרי'. כי עולם הבא נברא באות הזאת שנאמר "כִּי בָיָה ה' צוֹר עוֹלָמִים" (ישעיה כו, ד) והולדת הנשמות מתייחסות לעולם הבא (אור תורה) למגיד ממעורר שפרשת לך לך ד"ה איתא אברם). כך שעל אף ששרי לא היתה יולדת אז בגשמיות, הרי שבכל זיקה וזיקה היא ואברהם כן היו מולידים 'נשמות' בלי גוף גשמי (אור החיים הקדוש פרשת תזריע יב, ב ד"ה 'אשה כי תזריע עי"ש) על מנת שאלו יתווספו לגרים כשיבואו להידבק בעם ישראל (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו). וזה מה שנאמר על אברם ושרי "וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחַרְן" (בראשית לך לך יב, ה), שהכוונה בזה היא לא רק על הגרים הגשמיים שהם גיירי בדורם (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו) אשר קיבלו עליהם לא לעבוד עבודה זרה (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו, ופירוש יד יהודה על 'מאמר אם כל חי חלק ג סימן ו אות יח), אלא גם על כל באי עולם שעתידיים להתגייר לגמרי ולהיות 'גרי צדק' (מאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו), עד ימות המשיח (ילקוט חדשי בחלק 'אברהם וכל הדורות שבימינו אות מ ד"ה 'מאריך הרבה מהרמ"ע מפאנו, 'מגלה עמוקות' פרשת ויצא ד"ה ויצא יעקב מבאר שבע, 'מגלה עמוקות' פרשת וישב ד"ה וישב יעקב בארץ) (להרחבה על נשמות הגרים ראה מאמרנו לפרשת עקב – 'מקור נשמות הגרים').

בתוך האות ה' טמון כוח היצירה וההולדה שבעולם הזה

כאשר רצה הקב"ה לברוא את העולם הוא השתמש באות ה' שנאמר "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (בראשית ב, ד), "בְּהִבְרָאָם" – נדרש כאילו נכתב "בה-בְּרָאָם", כלומר הקב"ה ברא את העולם הזה באות ה' (גמי מנחות דף כט ע"ב) וזה לעומת האות י' שבה נברא העולם הבא (זרע מששון) פרשת לך לך דף יב ע"ב טור ב ד"ה ובוה יובן הטעם). ובתוך האות ה' הוא הטמין את כוח היצירה של העולם, וכן קיומם התמידי של השמים והארץ תלוי בה (עפ"י פשט דברי זוהר פרשת נשא דף קכג ע"א ד"ה בה אתברי על עלמא). ומטעם זה יש בה גם את כוח הזרע, ההולדה וההתפשטות (מגן דודי להרד"ב תחילת האות ה). כי העולם נברא על מנת ליישבו בבני אדם, וכך גם האות ה' שבה נברא העולם מסוגלת להביא תולדות ליישוב העולם (כיל יקרי בראשית יז, טו).

לכן כאשר יש אות ה' בתוך שם האיש או האישה הרי זה מסוגל להולדה (זוהר חדשי שיר השירים דף פח בסוף ע"ב ד"ה ובגין כך אברם, 'רבינו בחיי בראשית יז, ה). והוא מזל לבנים (ידבק מא"ח ל' אברהם חמוי מערכת ה אות כא בשם הרמ"ע מפאנו בספרו 'כנפי יונה') כי באות ה' שהיא כלי ההולדה (יסמיכת חכמים' מסכת ברכות פרק ראשון דף לו ע"ב אופן יא ד"ה ניל לתרץ לפי) יש כוח להביא תולדות (זוהר חדשי שיר השירים דף פח בסוף ע"ב ד"ה ובגין כך אברם, 'רבינו בחיי בראשית יז, ה) וממנה באה ההולדה (מעשה רוקח' על המשניות מסכת יבמות דף נו ע"א טור ב). ואין בכלל האותיות אות המתקונת להוליד חוץ מאות ה' (זוהר חדשי שיר השירים דף פח ע"ב ד"ה ומנא לן דההוא) וכפי שנרמז בפסוק "הָא לָכֵם זָרַע" (בראשית מז, כג) (פירוש הטור על התורה בראשית ל, ג, 'כיל יקרי בראשית יז, טו, 'סמיכת חכמים' מסכת ברכות פרק ראשון דף לו ע"ב אופן יא ד"ה ניל לתרץ לפי, 'מעשה רוקח' על המשניות מסכת יבמות דף נו ע"א טור ב, 'אור תורה' למגיד ממעורר שפרשת לך לך ד"ה איתא אברם) כלומר שמהאות "הא" יהיה "לָכֵם זָרַע" (זכר דודי יכות מאמר ג פרק ג דף מה ע"א ד"ה וטעם שנצטוונו).

אות ה' מתוקנת לעשות פירות יותר מכל שאר האותיות (זוהר חדש) שיר השירים דף פח ע"ב ד"ה ומנא לן דההוא). ויש לזה רמז גם בצורת האות, לפי שהאות ה' פתוחה מלמטה להורות שבכוח האות הזאת יכולה האישה לקבל את הזרע וללדת את העֶבֶר (ישעיהו הפסוקים להאריי ז"ל פרשת ויצא בפסוק יזרא ה"י). וכן האות ה' זו האות היחידה הבנויה משתי אותיות נפרדות, שהן אות ד' ואות ו' הנכתבות בתוך האות ה' קרוב אך בנפרד, בעוד אחת תלויה ומובלעת בתוך השניה אך לא דבוקה בה. **ודבר זה הוא בחינת העֶבֶר, שהוא אומנם בא מתוך האישה ונקרא 'ירך אמו' אך הוא לא חלק מגופה ממש** (מגן דוד) על האותיות להרביזי תחילת אות ה). לכן נאמר על שרה אמנו **"וַתְּהִי שְׂרֵי עֶקְרָה"** (בראשית יא, ט) ששם **"שְׂרֵי"** גרם לה להיות עקרה, כי היה חסר לה את האות ה' שהיא אות מוצלחת להוליד זרע (ונר הקודש) על בראשית רבה לח, כ סוף ד"ה שנה לעבורה).

וכאשר הגר שפחתה של שרי ראתה שהיא עצמה התעברה מאברם (זרע שמשון לרי' שמשון נחמני פרשת וישלח דף לד ע"ב ד"ה מדרש רבה) **ואילו שרי גבירתה לא התעברה, אז נעשה כבודה של שרי מזולזל בעיניה** (יתרוגוס יונתן על בראשית טו, ד) **והיא היתה מבזה אותה** (זרע שמשון לרי' שמשון נחמני פרשת וישלח דף לד ע"ב ד"ה מדרש רבה) **על שלא זכתה להריון כמותה שנאמר "וַיָּבֵא אֶל הָגֵר וַתְּהַר וַתֵּלֶד כִּי הָרְתָה וַתִּקַּל גְּבֻרָתָהּ בְּעֵינֶיהָ"** (ראה רש"י בראשית טו, ד) (זרע שמשון לרי' שמשון נחמני פרשת וישלח דף לד ע"ב ד"ה מדרש רבה). לכן שרי פנתה לאברם בעלה ואמרה **"חַמְסֵי עֲלֶיךָ אֲנֹכִי נִתְּתִי שְׂפָחוֹתַי בְּחִיקֶךָ וַתֵּלֶד כִּי הָרְתָה וַאֲקַל בְּעֵינֶיהָ וְשִׁפְט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ"** (בראשית טו, ה). בעקבות כך אברם נתן לשרה רשות לעשות בה הטוב בעיניה שנאמר **"וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל שְׂרֵי הִנֵּה שְׂפָחוֹתַי בְּיָדֶיךָ עָשִׂי לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי וַתִּבְרַח מִפְּנֵיהָ"** (בראשית טו, ו).

הגר ברחה ופגשה בדרך חמשה מלאכים (בראשית רבה' עה, ד בשיטת רב חמא בר חנינא, 'בראשית רבה' מה, ז בשיטת ר' יוסי בר חנינא) הרמוזים בתיבה **"וַיִּמְצְאוּ"** (פירוש 'אשד הנחלים' על 'בראשית רבה' מה, ז ד"ה חמשה) ובתיבות **"וַיֹּאמְרוּ"** שבפסוקים **"וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי וַתִּבְרַח מִפְּנֵיהָ: וַיִּמְצְאוּ מִלֶּאֶד ה' עַל עֵין הַפְּלִים בְּמִדְבָר עַל הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוֹר: וַיֹּאמְרוּ הָגֵר שְׂפָחוֹת שְׂרֵי אֵי מָזָה בָּאת וְאָנָּה תִלְכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שְׂרֵי גְבֻרָתִי אֲנֹכִי בְּרַחֲת: וַיֹּאמְרוּ לָהּ מִלֶּאֶד ה' שׁוֹבֵי אֶל גְּבֻרָתָהּ וְהַתְּעַנִּי תַחַת יָדֶיךָ: וַיֹּאמְרוּ לָהּ מִלֶּאֶד ה' הִרְבָּה אֲרָבָה אֶת זָרְעָךָ וְלֹא יִסְפֵּר מִרְב: וַיֹּאמְרוּ לָהּ מִלֶּאֶד ה' הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדָתְךָ בִּן וְקִרְיָת שְׁמוֹ: שְׂמֵעָל כִּי שְׁמַע ה' אֶל עֲנָךְ: וְהוּא יִהְיֶה פְּרָא אֲדָם יָדוּ בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל פְּנֵי כָל אֲחָיו לְשָׁכְנוֹ"** (בראשית טו, ו – יב), (בראשית רבה' מה, ז בשיטת ר' יוסי בר חנינא. וראה פירוש 'אשד הנחלים' על 'בראשית רבה' מה, ז ד"ה חמשה). **ובאו דווקא חמשה מלאכים כדי לרמוז לה ששרי אינה ראויה להריון משום שאין לה אות ה' בשמה, ולכשהשתנה שמה אף היא תהיה בהריון, לכן שלא תשוב לבזותה** (זרע שמשון לרי' שמשון נחמני פרשת וישלח דף לד ע"ב ד"ה מדרש רבה).

האות ה' נוספה לשמם של אברם ושרי על מנת שיפרו וירבו

כדי שאברם ושרי יוכלו להוליד, הקב"ה היה מוכרח לסלק את האות י' משמה של 'שרי' ולהחליפה באות ה' וכן להוסיף את האות ה' לשמו של 'אברם'. כי מתחילה בכל ביאה וביאה שהיו עושים היו מולידים נפשות של גרים (זרע שמשון לרי' שמשון נחמני פרשת לך לך דף יז ע"א טור א ד"ה ילקוט מהלי ע"פ) **כל זמן שהיו עקרים** (אור החמה לרי' אברהם אבולאי קטנו של החיד"א על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה יכסא דעבדין ממהרח"ו, 'אור החיים הקדוש' פרשת תזריע יב, ב ד"ה אשה כי תזריע. וראה זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא אמה) **בכוונות היחודים שלהם** (מאמר אם כל חיי מתוך עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו) **וכל זה היה על ידי האות י' שהוא מצד העולם הבא, אך לא היה בהם כוח להוליד בגוף ממש כי העולם הזה נברא באות ה'.** וכאשר הוציאה הקב"ה את האות י' והכניס את האות ה' בשמותיהם של 'אברם' ו'שרי' כך שנקראו 'אברהם' ו'שרה' – אז יכלו שניהם כבר להוליד מעין העולם הזה שנברא באות ה' (זרע שמשון לרי' שמשון נחמני פרשת לך לך דף יז ע"א טור א ד"ה ילקוט מהלי ע"פ).

לאברם ושרי היה חסר את האות ה' בשמם, וכאשר הקב"ה נתן להם את האות הזאת שבה מאירים השמים הכוכבים וכל המזלות, אז הם יכלו לזכות לזרע יצחק (זוהר פרשת פנחס דף רטז ע"ב ד"ה תא חזי כל בריין) **כי האות ה' הוא סימן לזרע** (פירוש הסוד על התורה' בראשית ל, ג) וכפי שאמר הקב"ה לאברהם אבינו **"אֲבָרָם לֹא מוֹלִיד אֲבָרָתְךָ מוֹלִיד"** (בראשית רבה' לך לך פרשה מד, ו) כלומר **"ש' אֲבָרָם"** אינו מוליד בן שיירש אותו כמו יצחק אך **"אֲבָרָתְךָ"** כן (ונר הקדוש' בראשית רבה מד, ו ד"ה והרמב"ן ז"ל). **וכן "שְׂרֵי לֹא תֵלֵד, שְׂרָה תֵלֵד"** (בראשית רבה' לך לך פרשה מד, ו) כלומר **בשם "שרי" היא לא יכולה להוליד ואילו בשם "שרה" כן** (זרע שמשון פרשת לך לך דף יב ע"ב טור ב ד"ה ובוה יובן הטעם). וגם כפי שרמז הקב"ה בהבטחתו לאברהם אבינו **"וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְהָ שְׂמֶךָ וְהָיָה בְּרַכְּהָ"** (בראשית יב, ג), שהתיבה **"וְאֶגְדָּלְהָ"** מתחלקת ל"וְאֶגְדָּלְהָ", כלומר שאגדל את שמך על ידי תוספת אות ה' לשמך ואז **"אֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל"** (כלי יקר' בראשית יז, טו).

וכן אמר הקב"ה לאברהם אבינו **"הֲבֵט נָא הַשְּׂמִימָה וְיִסְפֵּר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זָרְעֶךָ"** (בראשית טו, ה), **"הֲבֵט נָא הַשְּׂמִימָה"** – לא נאמר **"לְשָׂמִים"** אלא **"הַשְּׂמִימָה"** בתוספת האות ה', **לפי שאמר לו הקב"ה כי באות ה' הוא ברא את העולם ובאות הזאת שיוסיף לשמו הוא יפרה וירבה** (בראשית רבה' פרשת לך לך סימן לט אות יא) **כי יהיה נעשה בריה חדישה להיות לו כוח להוליד זרע קדוש** (ונר הקדוש' לרי' יחיאל מיכל על המדרש' בראשית רבה' פרשה מד, ו ד"ה והרמב"ן ז"ל. ועיי"ש שהאות ה' נוספה לאברהם אבינו דווקא אחרי שהיה בן מאה שאז נתבטל יצרו ותאוותו והיה יכול להוליד את יצחק זרע קדוש). **ועוד רָמַז לדבר במה שנאמר לאברהם אבינו **"וְהִפְרַתִּי אֶתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד וְנִתְּתִיךָ לְגוֹי וּמְלָכִים מִמֶּךָ יִצְאוּ"** (בראשית יז, ו) **"וְהִפְרַתִּי אֶתְךָ"** – כלומר **"שהאות ה' שלך היא זו שמפרה אותך** (אגרא דכלה' פרשת לך לך יז, ו ד"ה והפרת), **וכך אכן היה. וכפי שהטבע נברא על ידי האות ה' כך הקב"ה שינה על ידה את טבעו של אברהם אבינו (ורבינו בחיי' פרשת בראשית פרק ב פסוק ד ד"ה על דרך הקבלה) וכשנוספה לו האות לשמו הוא יצא מהמזל שלא היה ראוי להוליד, למזל חדש ראוי להוליד** (בראשית רבה' מד, ו). **וכמו שקיבל אברהם את האות ה' כך קיבלה גם שרה את האות ה' על מנת לפרות ולרבות** (עפ"י פירוש הסוד על התורה' בראשית ל, ג).**

האות ה' שנוספה לאברהם ושרה התפצלה מהאות י' שבשם 'שרי'

האות ה' שנוספה לאברהם אבינו והאות ה' שנוספה לשרה אימנו, התפצלו מהאות י' שהיתה בשם שְׂרֵי (בראשית רבה' מז, א, 'האלשיך הקדוש' פרשת לך לך פרק יז פסוק טו, 'באר מים חיים' פרשת לך לך סעיף טז ד"ה ואמנם לתרץ, 'צמח דוד' פרשת לך לך ד"ה 'לא תקרא את שמה' בשם המדרש). **לכן אחרי שכבר קיבל אברהם את האות ה' לשמו, הקב"ה ציווה אותו שלא לקרוא לאשתו יותר בשם "שְׂרֵי" שנאמר **"וַיֹּאמֶר אֶלְקִים אֶל אֲבָרָה שְׂרֵי אֲשֵׁרְךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׂמָהּ שְׂרֵי כִּי שְׂרָה שְׂמָהּ"** (בראשית יז, טו), **"כִּי שְׂרָה שְׂמָהּ"** – פירושו שכבר מהעת שאמרת **"וְהָיָה שְׂמֶךָ אֲבָרָה"** (בראשית יז, ה) נחסרה האות ה' מתוך האות י' שבשם 'שְׂרֵי' ונשאר לה רק האות ה', לכן כבר מאז שְׂמָהּ הוא לא 'שְׂרֵי' אלא 'שְׂרָה' (יחוט של חסד' פרשת לך לך על הפסוק **"וַיֹּאמֶר אֶלְקִים אֶל אֲבָרָה, 'מֵאִיר בַּת עֵינִי לִרִי מֵאִיר בְּקִיָּאם על מסכת ברכות פרק ראשון דף טז ע"א ד"ה מעתה אפשר**).**

וזה מדויק בלשון הפסוקים שאצל אברהם נאמר "ולא יקרא עוד את שמו אברהם והיה שמו אברהם כי אב המון גוים נתתיד" (בראשית יז, ה) ואילו אצל שרה נאמר "ויאמר אלקים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה" (בראשית יז, טו) כלומר שלא נאמר "והיה שמה שרה" כמו אצל אברהם אבינו, כי 'אברהם' נקרא בשמו משעה שנוספה לו אות ה' מן האות י' של שם שרי, ואז לא נשאר ב'שרי' אלא רק עוד אות ה' וממילא "שרה שמה" (ניור הקודש' לר' יחיאל מיכל על 'בראשית רבה' מז, א ד"ה יו"ד שנטל הקב"ה). ומשום כך גם נאסר על עם ישראל לקרוא ל'אברהם' בשם 'אברהם' (ראה גמי ברכות דף יג ע"א בשם תני בר קפרא ורבי אליעזר) (מאיר בת עין לר' מאיר בקיאים על מסכת ברכות פרק ראשון דף טז ע"א ד"ה מעתה אפשר) כי הקורא בשם זה מראה שכביכול לא קיבל אברהם את האות ה' מתוך האות י' של שרה, שעל ידה הוא בא לידי הולדה (יסמיכת חכמים' לר' נפתלי כ"ץ מסכת ברכות פרק ראשון דף לו ע"ב אופן יא ד"ה נ"ל לתרץ לפי).

האות י' של שם 'שרי' התפצלה לשתי אותיות ה', כאשר אחת לקחה לשרה והשניה אברהם (מגלה עמוקות' לר' נתן נטע שפירא מהדורא בתרא פרשת חיי שרה ד"ה גמ רמז על סוד). ולזה אמר הקב"ה לאברהם אבינו על שרה אשתו "ויברכתני אתה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי עמים ממנה יהיו" (בראשית יז, טו) "נתתי ממנה לך בן" – כלומר "ממנה" דווקא יבוא לך הבן, על ידי האות ה' שנלקחה מתוך שמה "שרי" וניתנה לך (יחוט של חסד' למחבר שבט מוסר' פרשת לך לך על הפסוק 'ויאמר אלקים אל אברהם'). וכיון שכאשר ה' הבטיח הבטחה זו לאברהם כבר ניתנה לשרה האות ה', לכן אמר "נתתי ממנה" שהוא בלשון עבר (וכלי יקרי בראשית יז, טו). ועל זה היה שמה אברהם אבינו ואמר בליבו "הלכך מאה שנה ויגדל ואם שרה הבת תשעים שנה תגדל" (בראשית יז, יז), כלומר "תלכך" – האם בזכות אות ה' בן מאה יוליד?! "תבנת" – האם בזכות אות ה' בת תשעים תלד?! (יבאר מים חיים' פרשת לך לך סעיף טז ד"ה ואמנם).

תיאור נישואיהם של אברם ושרי לא נזכרו בתורה באריכות כמו שנזכרו נישואי יצחק ורבקה ונישואי יעקב ורחל, כי בתחילה לא התקיים הזיווג שהרי לא הביאו תולדות גשמיים. ורק אחרי ששינו את שמם ל'אברהם ושרה' היה קיום לזיווגם (קדושת לוי' לר' לוי יצחק מברדיצ'ב פרשת תולדות ד"ה ונבאר מה), כי אברהם נטל אות ה' מתוך האות י' של שם 'שרי' כך שנעשו שניהם גוף אחד וזיווגם עלה יפה להוליד יחד בן (ניור הקודש' בראשית רבה מז, א ד"ה נחלק חציו בשם היפה תואר). וזיווגם לא עלה בתחילה לפי שלא היה להם אות ה' בשמם אשר ממנה נברא העולם הזה והיא קיומו כפי שנאמר "כי ביה ה' צור עולמים" (ישעיה כו, ד). וכפי שגם נרמז בפסוק "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" (בראשית ב, ד), שהתיבה "בהבראם" נדרש כאילו נכתב "בה-בראם" (גמי מנחות דף כט ע"ב). ואחרי שהשתנה שמם ל'אברהם ושרה' עם האות ה' אז הם הביאו תולדות (קדושת לוי' לר' לוי יצחק מברדיצ'ב פרשת תולדות ד"ה ונבאר מה).

אותיות ה' שנוספו לאברהם ושרה נתנו בהם את כוח ההולדה

האות י' שורשה במדרגת הזכר ואילו האות ה' שורשה במדרגת הנקבה. לכן אמרו רבותינו "איש ואשה זכו שכינה ביניהן לא זכו אש אוכלתן" (ראה גמי סוטה יז ע"א בשם ר' עקיבא) "איש ואשה זכו שכינה ביניהן" – כי נשלם בהם יחד אותיות י"ה מתוך שמם 'איש ואשה'. אך אם "לא זכו" אז מסתלק מהם שם י"ה ונשארות אותיות 'אש' ו'אש' שהיא "אוכלתן". לכן בתחילה שהיה ב'שרי' את האות י' שנאחזת במדרגת זכר היא לא יכלה להוליד, אך כשנקבע בה אות ה' האוחזת במדרגת הנקבה אז היא ילדה. ומשום כך האות י' יצאה לגמרי משמה של שרה ולא נשארה יחד עם האות ה' שנוספה לה, כדי שלא תהיה לה ממנה איזה מניעה לזרע קודש. ואף שלאברהם נוספה אות ה' שהיא במדרגת נקבה לא היה בזה פגם כי אות זו היא שורשה מהאות י' שהיא נאחזת במדרגת הזכר, לכן אין קפידה בדבר (ניור הקודש' לר' יחיאל מיכל בראשית רבה מז, א ד"ה נחלק חציו).

ואחרי שהאות י' יצאה משמה של שרה (בראשית רבה' מז, א), אז השורש הרוחני של האות הזאת עלה למעלה (ניור הקודש' על 'בראשית רבה' מז, א ד"ה היה טס ופורח) והיה טס ופורח לפני כסאו של הקב"ה (בראשית רבה' מז, א), כדי להתרעם על מה שהוציאו אותו משרה הצדקת, לפי שהאותיות הקבועים בשמו של כל צדיק מתעלים והולכים בשורשן העליון על ידי כשרון המעשה של הצדיק (ניור הקודש' על 'בראשית רבה' מז, א ד"ה היה טס ופורח). ואמרה לפנינו האות י' "רבון העולמים בשביל שאני קטנה שבאותיות הוצאתי משרה הצדקת?". אז הקב"ה ענה לה "לשעבר היית בשמה של נקבה ובסופן של האותיות, עכשיו אני נותן בשמו של זכר ובראשן של אותיות" והוא נתן אותה בתחילת שמו של יהושע בן נון (בראשית רבה' מז, א בשם רשב"י). והיה לאות י' ריצוי בכך על אף שלא זכתה להישאר אצל שרה הצדקת, לפי שהיא נעקרה משרה הנקבה וניתנה אצל יהושע בן נון הזכר, וזה כפי 'מדרגת הזכר' אשר גם האות י' אוחזת בו (עפ"י ניור הקודש' על 'בראשית רבה' מז, א ד"ה נחלק חציו).

על ידי הוספת האות ה' לשמו של אברהם הוא נעשה לבריה חדשה (תפארת יהונתן' בראשית טז, א) ואז היה יכול להוליד משרה (מאורי אורי' לר' מאיר בקיאים פרשת חיי שרה ד"ה 'וכן כתב עוד הרב' בשם האר"י ז"ל). באותו מעמד הוא גם נימול, ומאז נאסר עליו להיות עוד עם הגר השפחה המצרית (תפארת יהונתן' לר' יהונתן אייבשיץ בראשית טז, א). וכן על ידי הוספת האות ה' נוצרה לשרה רחם (אגרא דכלה' פרשת לך לך יז, טז ד"ה וברכתי, עפ"י יסמיכת חכמים' מסכת ברכות פרק ראשון דף לו ע"ב אופן יא ד"ה נ"ל לתרץ לפי) בדרך פלאית, שהיה בה חידוש הבריאה בטבעה של שרה (מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק א סימן ד), וגם נפתח רחמה (מאורי אורי' לר' מאיר בקיאים פרשת חיי שרה ד"ה 'וכן כתב עוד הרב' בשם האר"י ז"ל) כך שיכלה להביא תולדות (אגרא דכלה' פרשת לך לך יז, טז ד"ה וברכתי), כפי שנאמר "וה' פקד את שרה כפאשר אמר ויגעש ה' לשרה כפאשר דבר: ותהר ותגדל שרה לאברהם בן לזקניו" (בראשית כא, א-ב). וכאשר היא נפקדה, נפקדו עמה גם כל שאר הנשים העקרות שבעולם (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת לך לך ד"ה ואתנה בריתי. ראה רש"י בראשית פרק כא פסוק ו, וכן 'מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו א, א).

כל האימהות הקדושות שהיה בשמן אות ה' זכו לפרות ולרבות

דווקא האמהות הקדושות כמו רבקה, לאה, בלהה וזלפה שהיה בשמותיהן אות ה' זכו ללדת (עפ"י ישעיה הפסוקים 'להאריי ז"ל פרשת ויצא ד"ה וירא ה', עפ"י 'מעשה רוקח' על המשניות מסכת יבמות דף נו ע"א טור ב) בנים (ידבק מאיחי' לר' אברהם חמוי מערכת ה אות כא), כי התקבלה תפילתן להיפקד בכוח אות ה' שהיה בשמן (ראה 'בראשית רבה' מה, ד בשם ר' חנינא בן פזל) (לקט שמואל' לר' שמואל פייבוש הכהן דף ח ע"ב בערך אבות אות ד ד"ה בעצדת זכר), אך שרי ורחל שהיה חסר להן את האות ה' התעכבו מללדת (עפ"י ישעיה הפסוקים 'להאריי ז"ל פרשת ויצא ד"ה וירא ה'). שרי ידעה כי חסר לה את האות ה', לכן נתנה לאברהם את שפחתה הגר בשביל שהיא ואברהם יבנו ממנה. ואמרה שרי לאברהם "אתה אין לך אות ה' ולי אין אות ה' בא אל שפחתי הגר ואני אקח ממנה את האות ה' שהיא האות הראשונה שבשמה, ואתה תיקח את האות ה' שהיא גימטריא קטנה של שתי האותיות האחרונות 'גר' – ונבנה ממנה לפריה ורבייה" (שפתי כהן על התורה' פרשת לך לך ד"ה ותאמר שרל).

וכן רחל אמנו לא היה לה אות ה' בשמה ולא יכלה ללדת (פירושו הטור על התורה) פרשת ויצא פרק ל, ג, 'שער הפסוקים' להארי"ז ז"ל פרשת ויצא בפסוק "וירא ה'", 'מראית העין' להחיד"א סוטה כו ע"א, 'מעשה רוקח' על המשניות מסכת יבמות דף נו ע"א טור ב, 'אור תורה' למגיד ממעורטש פרשת לך לך ד"ה איתא אברם, 'זכר דוד' זכות מאמר ג פרק ג ד מה ע"א ד"ה וטעם שנצטוו להפריש, 'דרוש שמואל' בסוף ספר לקט שמואל לר' שמואל פיבוס הכהן דף מד ע"ב ד"ה ישפוט ה' ביני וביניך). **לכן אמרה רחל ליעקב אבינו "הבה לי בנים ואם אין מתה אֶנְכִי"** (בראשית ל, א) **"הבה לי בנים"** – כלומר אם היה לי אות ה' בשמי היו לי בנים (ידבק מאח' לר' אברהם חמוי מערכת ה אות כא). ועל כך ענה לה יעקב אבינו **"התחת אֶלְקִים אֶנְכִי אֲשֶׁר נִמְנַע מִמֶּנִּי פְרִי בְטָן"** (בראשית ל, ב), **כאשר התיבה "התחת" מתחלקת ל"ה-תחת" בכדי לרמוז לה כי אכן הכוח לזה הוא באות ה' (וכלי יקרי' בראשית ז, טו).**

מטעם זה אמרה רחל ליעקב **"ותאמר הנה אֶמְתִּי בְלָהָה בֹא אֶלְיָה וְתִלְדַּע בְּרַכִּי וְאֶבְנָה גַם אֶנְכִי מִמֶּנָּה"** (בראשית ל, ג), **וכוונתה של רחל כי בשם בלהה יש שתי אותיות ה', ועל ידי שיעקב ייקח אותה "אֶבְנָה גַם אֶנְכִי מִמֶּנָּה" כלומר רחל תִּבְנֶה ותוכל ללדת על ידי אחת מאותיות ה' של בלהה** (פירושו הטור על התורה) פרשת ויצא פרק ל, ג, 'שער הפסוקים' להארי"ז ז"ל, פרשת ויצא בפסוק "וירא ה'", 'מראית העין' להחיד"א על גמי סוטה דף כו ע"א, 'מעשה רוקח' על המשניות מסכת יבמות דף נו ע"א טור ב) **שתינתן לה, והאות השניה תישאר לבלהה** (זכר דוד' זכות מאמר ג פרק ג ד מה ע"א ד"ה וטעם שנצטוו להפריש). **ורחל לקחה דווקא ממנה את האות ה' לשמה, כי בלהה היתה מניצוצי שורש נשמתה.** וזאת הסיבה שכאשר רחל אמנו נפטרה קיבל יעקב אבינו מאת הבורא יתברך כי הוא צריך לתקוע את אוהלו, שהוא מקום השינה הקבוע שלו, דווקא באוהל של בלהה ולא באוהל של לאה, **לפי שבלהה היתה ניצוץ מנשמת רחל והוא היה שייך דווקא אל רחל** (באר מים חיים' פרשת קרח ד"ה ועוד נראה השתוות).

חנה אשת אלקנה שהיתה עקרה ידעה את הסוד הזה של האות ה', לכן נאמר עליה "ותדר נדר ותאמר ה' צְבָאוֹת אִם רָאָה תִרְאֶה בְּעֵינֵי אֶמְתָּךְ וְיִכְרְתֵנִי וְלֹא תִשְׁפַח אֶת אֶמְתָּךְ וְנִתְּתָה לְאֶמְתָּךְ זָרַע אֲנָשִׁים וְנִתְּתִי לָהּ כֹּל יְמֵי חַיָּוֶיהָ וּמוֹרָהּ לֹא יִעָלֶה עַל רֵאשֻׁוֹ" (שמואל א', א, יא), **"אם רָאָה תִרְאֶה בְּעֵינֵי אֶמְתָּךְ"** – אמרה חנה הרי יש כבר בשמי את האות ה' ועדיין אני עֵנֶה מבנים, לכן אני הסתר לבעלי ואז יתקיים בי הדין שנאמר בסוטה **"וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהְרָה הוּא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע"** (במדבר ה, כח) שאז אפקד, **כי על ידי שאני טהורה וישרה אזי תועיל לי האות ה' כפי שזכרה בהבטחה "וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע" וכאילו נאמרה התיבה בחילוק "וְנִזְרָעָה-ה'", לפי שהאות הזאת גורמת שיהיה "זָרַע"** (מראית העין' להחיד"א על גמי סוטה דף כו ע"א).

ומסיבת מעלתה של האות ה' היה מנהג בישראל לתלות על צוואר הילדים טס של מתכת ועליו חרוט האות ה', מפני שהאות ה' מסוגלת לזרע (יספר המטעמים' לר' יצחק לפיפער מערכת י' ערך ילדות אות י' דף כד ע"א). **וכן האות ה' עצמה כאשר נעשית מכסף היא מסוגלת לפריה ורביה** (יספר רפואה וחיים' לר' חיים פאלאגי פרק יב אות כה, 'ספר המידות' למהר"ן ערך בנים בתוספות אות ה), **ועל כן יש שנהגו גם מנהג יפה לחקוק על טבעת הנישואין העשויה מכסף את צורת האות ה' (נבן איש חי' לר' יוסף חיים מבגדאד שנה א' פרשת שופטים אות ח).**

האות ה' משפיעה רק בעם ישראל וכאשר נישאים איש ואשה

אות ה' מאירה ומועילה לפריה ורביה דווקא כאשר יש זכר ונקבה (עפ"י זוהר פרשת בראשית דף נא ע"א ד"ה אמר רבי שמעון) **ודווקא בעם ישראל אך לא בין אומות העולם.** לכן אברהם אבינו ילד את ישמעאל עוד בזמן שנקרא "אברם" ולפני שנימול, ואילו את יצחק הוא זכה ללדת לאחר שנהיה שלם בכוח ברית המילה ששייכו לקדושה ובכוח השם אברהם שהיה שותף להזרעה ולהולדה. וזה מה שנאמר **"וְאֶלְיָה תִּלְדֶּת יִצְחָק בֶּן אֲבְרָהָם, אֲבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"** (בראשית כה, יט), **ללמד שבכוח השם "אברהם" נולד יצחק אבינו** (יעץ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה אל אבינו).

והנה כמעט בכל מקום בתורה שזכרת התיבה 'נערה' היא נכתבת רק באותיות 'נער' כלומר שהיא חסרה את האות ה', ובכל אופן קוראים את התיבה כאילו נכתב 'נערה'. **כך לגבי רבקה אמנו שנאמר "וַהֲנַעַר טַבַּת מִרְיָהּ מְאֹד בְּתוּלָהּ וְאִישׁ לֹא יִדְעָהּ וְתִרְדַּע הָעֵינָה וְתִמְלֵא כַּדָּה וְתַעֲלֵל" (בראשית כד, טו) וכן "וְתִרְצֶה הַנַּעַר וְתִגְדַּל לְבֵית אִמָּהּ כְּדָבָרִים הָאֵלֶּה" (בראשית כד, כח). וכן אצל דינה שנאמר "וְתִדְבֹק בְּנִפְשׁוֹ בְּדִינָה בֵּית יַעֲקֹב וַיִּאָּהֵב אֶת הַנַּעַר וַיְדַבֵּר עַל לֵב הַנַּעַר" (בראשית לד, ג) וכן "הִרְבּוּ עָלַי מְאֹד מִהָרַ וּמִתָּן וְאֶתְנָה כְּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וְהִנְנִי לִי אֶת הַנַּעַר לְאִשָּׁה" (בראשית לד, יב) **וכך הוא בפרשת נערה בתולה מאורסה שנאמר "כִּי יִהְיֶה נַעַר בְּתוּלָה מְאֻרְשָׁה לְאִישׁ וּמִצָּאָה אִישׁ בְּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ" (דברים כב, כג) וכן נאמר "כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעַר בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אָרְשָׁה וְתִפְשָׁה וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצְאוּ" (דברים כב, כח). והסיבה היא לפי שכל זמן ש'הנערה' לא התחברה עם 'זכר' היא עדיין חסרה ונקראת רק "נַעַר", וברגע שתינשא לזכר היא מקבלת את תוספת האות ה' שתאיר בה** (זוהר פרשת בא דף לח ע"ב ד"ה אלא הכי תנינן, זוהר פרשת בראשית דף נא ע"א ד"ה אמר רבי שמעון).**

המקרה היוצא דופן בתורה הוא בפרשת ויצא פרק ל, ג, והסיבה היא לפי ששם התיבה "נַעַרָה" מתייחסת לאביה ואז היא כן נחשבת בשלימות (ורקנאטי' פרשת כי תצא ד"ה ואם בשדה). **וכך אצל כל אישה לאחר שנישאת** (עפ"י 'נחל קדומים' להחיד"א פרשת שמני ד"ה ואם נקבה תלד) **ונבעלת** (עפ"י 'ספר הגירושין' להרמ"ק אות עח עפ"י הוזהר) **היא מקבלת את האות ה'.** וזה נרמז בשם 'נַקְבָּה' שהוא ראשי תיבות שמותיה של האישה (יערכי הכינויים' לר' יעקב צמח מערכת נ אות קלט ערך 'נערה', 'יערכי הכינויים' לר' משה זכות אות נו"ן סוף תעו ד"ה נקבה) **לפי הגיל. 'נ' – כנגד 'נַעַר' שהיא בגיל שנים עשרה עד שנים עשרה וחצי, 'ק' – כנגד 'קַטְנָה' שהיא מתחת לגיל שנים עשרה, 'נ' – כנגד 'נְבוֹגָרַת' שהיא מעל גיל שנים עשרה וחצי. והאחרונה היא האות "ה" – שהיא האות שחלה על האישה לאחר שתינשא לאיש** (עפ"י 'נחל קדומים' להחיד"א פרשת שמני ד"ה ואם נקבה תלד). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.

<p>העלון גם להצלחת יהוּדֵית בַּת וְיֹדֵה רוֹזִיטָה הי"ו וכל בני משפחתה</p>	<p>העלון מופץ לחלוצות של יוסף יצחק בן עליה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של יעל בת שירה אושרת הי"ו עליה בת אסתר הי"ו יונתן בן שירה אושרת הי"ו אליהו בן שירה אושרת הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של שירה בת מוריה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של מירל בת יפה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של עליזה בת יפה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של רחל בת גרשון ושרה הי"ו</p>
<p>העלון גם לרוממות של שמואל בן אולגה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של בנימין בן שרה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של שירה בת אילנה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של שרה שושנה דבורה בת רוז הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של רחל בת יפה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של רחל בת יפה הי"ו</p>	<p>העלון גם לרוממות של רחל בת יפה הי"ו</p>

ניתן לתרום ולהקדיש את העלון לרוממה או לעילוי נשמת בט"ל
052-7675933 וכן ניתן לקבל פרטים ולתרום דרך מייל
alon.torat.haim@gmail.com

